

Sygn. akt V KO 59/21

POSTANOWIENIE

Dnia 29 lipca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

w sprawie **W. S.**

o stwierdzenie nieważności wyroku

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na posiedzeniu w dniu 29 lipca 2021 r.

wniosku Sądu Okręgowego w W. zawartego w postanowieniu z dnia 8 lipca 2021 r.,

III Ko (...),

o rozstrzygnięcie sporu o właściwość,

na podstawie art. 38 § 1 k.p.k. *a contrario*

p o s t a n o w i ł

wniosek Sądu Okręgowego pozostawić bez rozpoznania.

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 22 marca 2021 r. pełnomocnik W. S. wystąpił do Sądu Okręgowego w K. z wnioskiem o stwierdzenie nieważności wyroku Wojskowego Sądu Rejonowego w K. z dnia 20 grudnia 1947 r., Sr (...).

Sąd Okręgowy w K., postanowieniem z dnia 14 kwietnia 2021 r., III Ko (...) wystąpił w trybie art. 36 k.p.k. do Sądu Apelacyjnego w (...) o przekazanie sprawy z uwagi na ekonomikę procesu Sądowi Okręgowemu w W..

Sąd Apelacyjny w (...), postanowieniem z dnia 12 maja 2021 r., II AKo (...), sprawę przekazał do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w w., uznając, że osoba podlegająca „wezwaniu na rozprawę” (sam wnioskodawca) mieszka z dala od sądu właściwego, a w okręgu Sądu Okręgowego w W..

Sąd Okręgowy w W., postanowieniem z dnia 27 maja 2021 r., III Ko (...), wystąpił do Sądu Apelacyjnego w (...) o rozstrzygnięcie sporu o właściwość między Sądem Okręgowym w W. i Sądem Okręgowym w K., wskazując, że w tej sprawie nie mógł mieć zastosowania art. 36 k.p.k., gdyż ma on jedynie zastosowanie w sprawach rozpoznawanych na rozprawie, podczas gdy sprawa o stwierdzenie nieważności wyroku jest rozpoznawana na posiedzeniu (art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego; t.j.: Dz. U. z 2020 r., poz. 1820; dalej powoływana jako ustawa lutowa). Wobec tego brak było podstaw do przekazywania przez Sąd Apelacyjny w (...) sprawy w tym trybie Sądowi Okręgowemu w W.

Sąd Apelacyjny w (...), postanowieniem z dnia 25 czerwca 2021 r., II AKo (...), pozostawił wniosek Sądu Okręgowego bez rozpoznania, wskazując, że między Sądami Okręgowymi w K. i w W. nie zachodzi spór o właściwość. Na marginesie Sąd ten wskazał na pogląd wyrażony w judykaturze o możliwości zastosowania art. 36 k.p.k. do spraw rozpoznawanych również na posiedzeniu.

Sąd Okręgowy w W. postanowieniem z dnia 8 lipca 2021 r., III Ko (...), wystąpił tym razem do Sądu Najwyższego o rozstrzygnięcie sporu o właściwość między Sądem Okręgowym w W. a Sądem Apelacyjnym w (...). W uzasadnieniu tego wystąpienia podniesiono, że art. 36 k.p.k. nie ma zastosowania do spraw o stwierdzenie nieważności orzeczenia na podstawie ustawy lutowej, gdyż sprawy tego rodzaju rozpoznawane są na posiedzeniu, a powołany przepis ma zastosowanie jedynie do spraw rozpoznawanych na rozprawie. W tej mierze powołano tę samą pozycję literatury i to samo orzeczenie, co uprzednio w wystąpieniu do Sądu Apelacyjnego w (...) (*nota bene*, Sąd Okręgowy milczeniem zbył wskazany przez Sąd wyższego rzędu nad nim pogląd Sądu Apelacyjnego w (...) o dopuszczalności stosowania art. 36 k.p.k. również w sprawach rozpoznawanych na posiedzeniu).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek Sądu Okręgowego w W. należało pozostawić bez rozpoznania, jako że w sprawie niniejszej nie wystąpił spór o właściwość, który uzasadniałby

wystąpienie tego Sądu do Sądu Najwyższego w trybie określonym w art. 38 § 1 k.p.k.

Spór o właściwość to stan, w którym dwa sądy, do których wniesiono albo przekazano sprawę uznają się za niewłaściwe do jej rozpoznania (ujęcie negatywne sporu) albo gdy co najmniej dwa sądy uznają swoją kompetencję do rozpoznania sprawy (ujęcie pozytywne sporu). Spór ten może dotyczyć właściwości miejscowej, a także właściwości rzeczowej i funkcjonalnej (por. art. 38 § 1 k.p.k. w brzmieniu obowiązującym od dnia 5 października 2019 r.). Podstawą zaistnienia sporu o właściwość w ujęciu negatywnym (a tylko z tym rodzajem sporu moglibyśmy mieć do czynienia w tej sprawie) są: decyzja procesowa pierwszego z sądów i ocena sądu, któremu sprawa została przekazana, zapadłe w oparciu o art. 35 § 1 k.p.k.

W niniejszej sprawie tak rozumiany spór w ogóle nie zaistniał – ani w płaszczyźnie obu Sądów Okręgowych, na co trafnie zwrócił już uwagę Sąd Apelacyjny w (...), ani między Sądem Okręgowym w W. i Sądem Apelacyjnym w (...). Ten ostatni Sąd nie był przecież w ogóle uprawniony do rozpoznania w pierwszej instancji sprawy o stwierdzenie nieważności orzeczenia, nie wypowiadał się także w kwestii właściwości funkcjonalnej (zarówno w aspekcie hierarchicznej, jak i geograficznej struktury władzy sądowniczej w Polsce). Podstawą prawną jego rozstrzygnięcia nie był art. 35 § 1 k.p.k., a art. 36 k.p.k. Sąd Apelacyjny w (...) nie kwestionował (ani w treści rozstrzygnięcia, ani w części motywacyjnej orzeczenia) tego, że „pierwotnie” właściwym do rozpoznania sprawy był Sąd Okręgowy w K., co zresztą umożliwiło Sądowi Apelacyjnemu rozpoznanie wystąpienia Sądu Okręgowego, jako czynności zastrzeżonej właśnie dla sądu właściwego do rozpoznania sprawy. Żaden z Sądów (...) nie wskazywał także, iżby „pierwotnie” właściwym funkcjonalnie do rozpoznania sprawy miał być Sąd Okręgowy w W.. Sąd ten został wskazany w ramach tzw. właściwości delegacyjnej, a więc właściwości ustalonej na podstawie wiążącego rozstrzygnięcia sądu wyższego rzędu, w tej sprawie zapadłego w trybie art. 36 k.p.k. (ale odnosi się to także do właściwości delegacyjnej wyznaczanej w trybie art. 37 czy art. 43 k.p.k.). Z natury rzeczy sąd, który został wskazany w ramach tych trybów do rozpoznania sprawy nie jest sądem właściwym miejscowo, a także funkcjonalnie (w aspekcie geograficznej struktury

władzy sądowniczej) – i już z tego powodu w takim układzie nie może dojść do zaistnienia sporu o właściwość. Z kolei, art. 38 § 1 k.p.k. dotyczący rozstrzygania sporu o właściwość miejscową, rzeczową i funkcjonalną, co należy podkreślić z całą mocą, nie służy temu, by sąd wskazany w ramach właściwości delegacyjnej (art. 36, art. 37, art. 43 k.p.k.) mógł kwestionować postanowienia wydane w tych trybach. Nie ma bowiem wątpliwości, że postanowienie sądu wyższego rzędu o przekazaniu sprawy innemu sądowi równorzędnemu jest wiążące dla tego sądu, oczywiście przy zachowaniu klauzuli *rebus sic stantibus* (D. Świecki, w: *Kodeks postępowania karnego. Tom 1, Komentarz aktualizowany*, red. D. Świecki, komentarz do art. 36 k.p.k., Lex/el. 2021, teza 11).

Niniejsze postanowienie jest prawomocne i nie podlega zaskarżeniu w trybie zwykłych środków odwoławczych (art. 426 § 1 k.p.k.).

W tym stanie rzeczy należało orzec, jak na wstępie.